

Barabás Zoltán

Magyarán szólni tanítod

I.
Felülről dőlt reám
az istentelen
műfény.

Olyannyiszor elmondták már
nekem: ez a huszon-
egyedik század

és én álmatlanul,
minden elé kiterítve
vártam.

Mellettem az olcsó óra
kedvetlenül, hamisan
bajdorkodott.

Talán ötre járt.
Szeretetlenül, vadszürkén
hajnalodott.

Mint aki sokadjára
felkavart, zavaros
vérben éjszakázott,

át- és visszaéltem
mindent, anyám,
aki még vagy és ott,

ahol mindkettőnket
tétova rémek, szótlanok
követnek, s mi hagyjuk.

A többit hozzáálmodjuk
éberen. Fátum volna?
Sorsunkon egy vaklyuk?

II.
Dől reánk Széphalmon
a sarcra szánt hon,
s a maradék parlagon.

Sután kapaszkodom
a papírlap fehérjébe,
mely olcsó és dőre.

*Tudom: Isten időről időre
átvérzi a történelem
szövetét.*

És árulóinkat sokasodni küldi,
napok kínját néemberéjre,
mind ritkábban a kellem követét.

Őt itt ne keressétek.
Ez egy másik halom,
a sírkert.

Kazinczy
Ferenc, Te
jól becsaptál minket:

még hálni sem
jársz ki ide!
Nem tartod a rendet,

hiszen éjszakánként
magyarán szólni
tanítod a csendet.

A dőlt betűkkel szedett szövegrész Pilinszky János *Ars poetica helyett* című írásából való.

Falusi Márton

Vers, magyarázattal

(Vers)

Szívárványon csapatostul
masírozni szigorúan
tilos!
Csapaat, állj! Egy-kettő.

Mondjátok, vajon át lehet-
é keveredni anélkül,
hogyan leszakadna dörögve?

(Magyarázat I.)

Líra szól a versem? Befelé
ír, ki „szertenézett s nem lelé...”,
torkaként a néppel tömött
hatos villamos felköhög:
elharapta, félrenyelte,
cigányútra falja perisz-
taltikája kénye-kedve.
Ha életed nem Pestre visz,
s ha nincs már Combino, éppúgy
gőzöd sincs, mennyi a fékút –
beléd szaladnak verseim.

(Magyarázat II.)

„Csak az olvassa versemet”,
ki elől pofont rejteget.
Ilyen verset ki élni rest,
addig jó, míg nem érti meg.
Nyelvcsapásokat szikkasztva
befékezek farpofákat,
jaj ez úri írókasztanak,
útdíját ha szívárványra
fillérre mind leszurkolja
önelégült olvasója,
versét könyvgerincre vágja.
Hogyan maradhat szent neki,
ha hiúan magát kellei?

(Magyarázat III.)

Elvész a vers pénzen-közön
(holmi közpénz), ám a közöny
belülről mállasztó rozsdá,
pókhálóval állványozza
föl a szívárványt, szoknyátlan
égboltod üres abroncsát.
Érted? Nem érted? Szólj bátran –
szakadjon rám, szakadjon rád!

(Magyarázat IV.)

Minden szél amiképp importszél, fúj valahonnan,
minden vers exportvers a *közönségtől*.

Iancu Laura

cinterem

domboldalon feleink
a virágos rétről senki nem int

őszi gyertya, ködkebel
öledbe fázom, nem lehel

takarót az est. Száraz
erek, csontsereg menetel

kívül belül apadó
 pad
 ad
nyugtát, hogy angyal itt nem járt

akkor

fehérynelyvű éjszaka
átvilágít – nem leli
a szívet
a mellkasba

a halálos ágyon utoljára
még kérdezek
utána
nincsenek létigék
segíts – mondom akkor
Kinek?

mozdulat

amikor szóttél sokat szidtál
vetélőidért görnyedtem
ha vágó ollónk lett volna
cérnáid szétnyesem

a vásznat nekem mérted
rossz álmod takartad éjjelen
minden mozdulatod utolsó volt
a végső ne érje testem

Sarusi Mihály

Anyám a számra ütött

Ötezer lelkes, Bákó alatti, katolikus csángók lakta hely a szülőfalum. A fele görögkeleti román. Az idősek, egymás közt, magyarul beszélnek. Jobban tűnőben a magyar. Sokan jönnek ide (Magyarországra) dolgozni.

Anyám a számra ütött, ha magyarul szólaltam meg. Szeretettel! Nem azért, hogy ne beszéljek magyarul. Semmi köze a politikához. Az érvényesülés miatt, hogy úgy könnyebb! Mert már látja, így érvényesül az ember, ha több nyelven tud.

Ennyi idő kellett hozzá.

Ő kérdi, mit is mondtam?... Mert nem minden itteni szót ért.

Ma magyarul, románul váltva beszélnek.

A felnőttek. A gyerekek alig.

Hárman vagyunk testvérek. Földművesek. A tsz-ben dolgoztak, a nyugdíjból élnek a szüleim. Egy kis föld, pár hektár. 7-8 hektár. Abból csak nagyon szegényesen lehetne megélni!

Kapával műveljék? A traktor drága, bérbe adják. Sajnos, nem sokat kapnak.

Még nagyobb baj van, mint Magyarországon.

Öt traktor van a faluban?

Drágább a megművelése, mint amennyi hasznot hoz.

Persze látom, itt se könnyű.

Bákó 19 kilométer.

Otthon román iskola van. A 10 osztály után városba mentem, Bákóba. A szakiskola másfél év, eladó, pincér lettem. Dolgoztam, a katonaság előtt két évet. '89/90-ben katona voltam. Éppen a legjobbkor!

Isteni gondviselés: három hónapos tengerparti kiképzésen vettem részt. Határőr lettem volna. Bukarestbe kerültem írnoknak. A forradalom előtt egy hónappal kérdezte a főnök:

– Visszament a tengerpartra, vagy maradsz?

Beleuntam. Visszamentem. Bukarestben, ahol voltam, tíz katona meghalt. Isteni gondviselés volt, hogy így történt.

Visszamentem Konstancára.

Valami „hülye pap” csinált valamit Erdélyben – hallottuk a tisztektől. A „hülye pap” Tőkés László volt. Hallgattuk a Szabad Európa Rádiót. Ott hallottuk, mi történt Temesvárt.

'91-ben átjöttem Erdélybe. '94-ben a színházban találkoztam Tőkés Lászlóval Váradon. Estin ott érettségiztem, magyarul az Ady Endre Líceumban.

– Meglátod, ki fog ide jönni!

A püspököm helyett mehettem.

Pap atya hívott, hogy megmutassa:

– Ő lenne a „hülye pap”!

Váradon, '91-ben a szilágysomlyói pap (Moldvából, szomszéd faluból való) mondta: szeretné elvinni azokat, akik magyarul tanulnának! Huszonkét éves voltam, Bákóban dolgoztam.

– Gondolod, hogy megtanulnék magyarul?

– Gyere!

Gondolkodási időt kértem.

Egye fene!

A ferencesekhez, vagy Jassiba a szemináriumba mentem volna.

Egye csoda, hát megyek.

– Jó lesz ez neked, fiam? – édesanyám kérdezte.

Megkövetelte a rendet, de ebbe nem szólt bele.

Átjöttem.

Nagyváradra kerültem. Négyen jöttünk át. Az Ady Endre Líceum református tanárnője adott szállást nekünk, ő segített. Munkát is találtunk, én pincérként dolgoztam. Be is írtak a líceumba.

Azt hittem, előbb román iskola; egyből magyar?!

– Meg akar tanulni magyarul, vagy se?!

'94-ben érettségiztem; három év esti.

Ketten maradtunk.

Három évig nap mint nap foglalkozott velünk a református tanár néni.

Első év után vissza akartam menni, nem fog sikerülni! Az esti iskola előtti tananyag ábécé-jétől a nyolcadikos anyagig átvettük.

Ministráltam az egyik templomban. A tanárnő meghallgatta, hogy olvasom a Szentírást.

– Mért akar elmenni? Van mit csiszolni, de megy az!

Mit mondjak erre.

– Akar tanulni, vagy nem?

Kimondtuk: igen!

Magyarul érettségiztem.

Osztálytársaink is: befogadtak, segítettek. Például az osztályfőnök, magyartanárnő, Adyt előbb próbálta románra fordítani, hogy értsük.

Amikor '91-ben először átjöttem Erdélybe, tudtam: alkalmazkodni kell!

Váradon, a reggeli szentmisén: öt öregasszony, a pap meg én! Nálunk: 6-kor mise, kapa a falnak támasztva, ott van az egész falu, 7-re mennek dolgozni a földre.

Alkalmazkodni, de nem mindenáron.

Nem értem, miért bántják Tőkés Lászlót!

A magyar Tőkés-gyalázók mennyivel jobbak, mint a román Tőkés-gyalázók?

Másfél millióan szavaztak a kettős állampolgárságra?... Hallom, van, aki azt mondja, ennyi a magyar a tízmilliós anyaországban. Pedig a többi is magyar! Annyival többet kell dolgozni – a misszióért.

Fölemelésükért.

1994-ben Magyarországon a cisztercieknél, Zircen kötöttem ki. Három évig szerzetes szerettem volna lenni. Talán nem nekem való. Visszamentem Váradra, pincéerként dolgoztam. Három éve jöttem ide váradi egyházmegyésként, a püspök úr ideküldött a papnöveldebe.

Örültem; meglepődtem, ismert Tempfli József!

Másik társam Franciaországban papként működik.

Hat évig kell tanulnom. Két évet Zircből elfogadtak, egy évet pótoltam, jövőre, ha jól sikerül, Tempfli püspök úr fölszentel.

Szeretnék Magyarországon maradni, akár itt, Mosonban, de szeretem Erdélyt is! Nagyon megszerettem. Nagyváradot, Kolozsvárt, Temesvárt nagyon szeretem. Azonnal beleegyeznék, ha odahelyeznének.

Patachich püspök építtette Váradon a palotát. Azt mondják, Mária Terézia azt kérdezte tőle:

– Nem túl nagyól ez egy disznónak?

Megválaszolt a püspök:

– Elférünk benne ketten is, felség!

Ezért el kellett hagynia Váradot. Állítólag egy éjszakát töltött az új püspöki palotában. Kalocsán is építtette a püspöki székházat.

Nálunk, a Szeret menti faluban, ma, magyar iskola? Nem, nincsen.

Bákóban a magyar szövetséggel szeretném fölvenni a kapcsolatot.

Külsőrekecsinben magyar iskola épül?! ... Bőjte, amit tesz, az RMDSZ-nek kellett volna '90-ben!

Ahelyett, hogy összefognának Tőkésékkel, az ellentétet szítják. Együtt kellene föllépnünk.

A klézsei csángók magyarkönyv-égetése? Megértem! Mert az egyszerű embereket senki sem világosította föl! Tájékozatlanok! Az értelmiséggel, pappal, polgármesterrel, tanárral megértette Bőjte Csaba, hogy érdekük, előnyt jelent. A magyar és a román gyerekeket egyaránt fölemelni!

Ez hiányzik a magyar politikából ideát, odaát.

Nem lehet mindenki Bőjte? Igaz.

Nekem sem volt könnyű otthon a plébánosommal. Elkezdett szekálni, hogy mit akarok. Amikor estire jártam.

– Mit akarsz te ott, magyar pap akarsz lenni?!

Ő is csángó, de csak románul hajlandó megszólalni.

Végül csak ennyit mondott:

– Ne gondold, hogy ide fogsz jönni misézni!

Hun vagyok én még attól, hogy pap legyek.

A harmadik évben már nem merte kérdezni.

Atya kérem, mióta beszéli a csángó nyelvet? – kérdeztem.

Nem szólt semmit.

Mint Szent Pál, „levelező” lett (Jászvásárba küldi följelentéseit), én meg most tanulom! Nem a jelentgetést.

A mesterem lehetne; lehetett volna.

Küzd az asszonyokkal.

Jobb a békesség?

Ne gondold!

Sokáig volt nálunk; elhelyezték. A mostani plébános nagyon nyitott. Tavaly Váradon a diakónus-szentelésem karácsonykor, nagyon rossz idő volt, édesanyám sem tudott eljönni. A papszentelés nyáron lesz.

A székesegyházban a mise előtt a padban, az első három sorban tíz csángó nénit vettem észre, viseletben. A legrosszabb időben, hófúvásban kerülővel, Bukarest felé jöttek el!

Két busszal akartak eljönni.

Kérdezték a plébánostól:

– Elmehetünk?

– Ha akarnak...

Édesanyám nem tudott. Lebeszéltem.

Nem tudom elmondani, mit éreztem.

Mise előtt telefonáltam neki. Nehogy félreértés legyen.

Elkezdett sírni; ha tudta volna, ő is idejön.

A plébános nem beszélte le őket.

Biztos vagyok benne, megengedné, hogy legalább az evangéliumot magyarul mondjam!

Az előbbi: falat állított magyar és magyar közé is.

A csángók közé.

'91-ig én sem tudtam, hogy a „csángó” mit jelent. Sértő volt. Domokos Pál Péter könyvét vettem elő; a többinél sokkal jobb. A leghitelesebb.

Hívatás?

Gyerekkorom óta.

Voltak ingadozások.

Jász?

Az atya:

– Gyere Váradra!

Hivatus.

Érdekes szó.

Nem csinállok semmit, az Isten teszi a dolgát.

Nem csinállok mást, mint amit tennem kell.

Ehhez képest ez semmi; ahhoz képest, hogy szeret az Isten.

Szavakkal nem lehet magyarázni.

„Anyám méhéből hívott az Isten” – áll a Szentírásban. Biztos, így van! Már akkor elrendelte az Isten.

Szent Pál volt a legzsidóbb a zsidók között, aztán lett belőle Szent Pál.

Célok vannak. Célok nélkül nem lehet nekiállni.

Édesanyám.

Magyar pap.

Ha a ferences papképzőt végzem, román pap leszek.

Hetven pap származik a falumból. Szerzetes, világi.

...Péterecske... – a hazámból.